

“Involta” Ilmiy Jurnalni

Vebsayt: <https://involta.uz/>

BO‘LAJAK O‘QITUVCHINI KASBIY O‘ZINI-O‘ZI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH

Saydullayev Jamoliddin Yaxshiboevich

Samarqand davlat chet tillar instituti o‘qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada zamonaviy o‘qituvchilarni o‘zini-o‘zi rivojlantirish va tarbiyalash haqida nazariy qarashlar va bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbiy jihatdan takomillashtirish, o‘qituvchilarni kasbiy sifatlari haqida nazariy mushohodalar keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: o‘qituvchi, kasbiy, o‘zini-o‘zi, rivojlantirish, didaktika, amaliy, dars, talablar, shaxsiy

Zamonaviy jamiyat o‘qituvchi shaxsining individualligi, mustaqilligi, o‘ziga xosligi va tashabbuskorligini birinchi o‘ringa qo‘yadi. Shuning uchun ham o‘qituvchiga nazariy tayyorgarlikning yetarli darajada bo‘lishi va amaliy ko‘nikmaga ega bo‘lishi, o‘z-o‘zini rivojlantirish qobiliyati, odamlar bilan ishlash qobiliyati va kelajak avlodni ijodiy va raqobatbardosh qilib tarbiyalashga tayyorligi kabi talablar qo‘yiladi.

Mavjud tendensiyalar ta‘limning rivojlanishi ko‘p jihatdan o‘qituvchilarning rivojlanishga tayyorligi va ta‘lim jarayoniga pedagogik innovatsiyalarni joriy etish,

uning malakasini oshirish, o'sish va rivojlanish istagi bilan bog'liq. Shaxsiy potentsialni ochib berish va o'z-o'zini ochib berish psixologik kompetentsiyani shakllantirishning zaruriy sharti bo'lib, uning tizimli omili o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyati va istagi hisoblanadi. shaxsning to'liq o'zini o'zi anglashi, uning barcha imkoniyatlarini aktuallashtirish.

O'qituvchining malakasini oshirish pedagogik ishda kasbiy ahamiyatga ega va shaxsiy fazilatlar va qobiliyatlarni, kasbiy bilim va ko'nikmalarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi. Bunda o'qituvchi yangi tajriba, bilimlarga ochiq bo'lishi kerak. O'z-o'zini rivojlantirish va o'z-o'zini tarbiyalash o'z-o'zini muvaffaqiyatli amalga oshirishga olib keladi, bu esa o'z navbatida kasbiy-pedagogik faoliyatdagi muvaffaqiyatlarni ta'minlaydi. Ananiev, S.L. Rubinshteyn, D.N. Uznadze, V.N. Pushkin, SP. Ivanov, V.P. Zinchenko, E.B. Morgunov, A.V. Suvorov, N.R. Bityanova, A.A. Uxtomskiy, L.S. Vygotskiy, D.B. Elkonin, V.V. Davydov. Ammo o'qituvchi shaxsining o'z-o'zini tarbiyalash va o'z-o'zini rivojlantirish muammosi yetarlicha o'rganilmagan.

O'z-o'zini tarbiyalash deganda an'anaviy ravishda shaxs tomonidan amalga oshiriladigan bilish faoliyati tushuniladi, u:

- ✓ ixtiyoriy ravishda amalga oshiriladi; ongli ravishda amalga oshiriladi;
- ✓ shaxsning o'zi tomonidan rejalashtiriladi, boshqariladi va nazorat qilinadi;
- ✓ har qanday sifat yoki insoniy malakalarni oshirish uchun zarurdir.

O'z-o'zini tarbiyalash materialni mustaqil o'rganish bilan uzviy bog'liqlik bilan shug'ullanadigan qiziqishga asoslanadi. "Hozirgi bosqichda ta'limning rivojlanishi. ta'lim va tarbiya sifatini oshirish bevosita rahbar va o'qituvchining tayyorgarlik darajasiga bog'liq. Ta'lim darajasini doimiy ravishda oshirish kerakligi shubhasizdir - kurslarda qatnashish, seminarlar, seminarlar, tanlovlarda qatnashish, ammo o'z-o'zini tarbiyalashdan tashqari, o'qituvchining shaxsiy va kasbiy rivojlanishi g'oyasi amalga oshirilmaydi. Rahbarlar va o'qituvchilarni tayyorlash tizimida ularning ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish jarayonida yuzaga keladigan va doimiy

o'zgaruvchan ta'lim muhiti sharoitlariga bog'liq bo'lgan individual ish uslubini o'zgartirish muhim ahamiyatga ega.

Individual ish uslubi rahbar va o'qituvchining muallif tafakkurini rivojlantirishni o'z ichiga oladi, bu ta'lim muhiti sharoitlarini tahlil qilish, ta'lim muhitidagi o'zgarishlar oqibatlarini oldindan bilish, o'z intellektual resurslarini baholash, bashorat qilish ijodiy qobiliyatlarini egallashda namoyon bo'ladi. ularning faoliyati natijalari, jamiyatning ma'lum bir davrdagi ehtiyojlarini aniqlash va kelajakda jamiyatning istiqbolli ehtiyojlariga muvofiq o'z ta'lim yo'nalishining moslashuvchan modelini ishlab chiqish.

Biroq, o'qituvchining o'z-o'zini tarbiyalash qobiliyati qanchalik yuqori bo'lmasin, bu jarayon har doim ham amalda qo'llanilmaydi. O'qituvchilar ko'pincha tilga oladigan sabablar: vaqt etishmasligi, ma'lumot manbalarining etishmasligi, rag'batlantirishning etishmasligi va boshqalar. O'qituvchini o'z-o'zini takomillashtirishga nima undashi, rivojlanish va o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyojiga aylanishi va bu ehtiyojni qanday rivojlantirish kerak. Ijodkorlikni o'rgatib bo'lmaydi, lekin o'qituvchilarni rag'batlantirish kerak, kasbiy rivojlanishda bir necha qadamlar qo'yish mumkin. Keling, ushbu ehtiyojning tarkibiy qismlarini, o'qituvchini o'z-o'zini tarbiyalashga undaydigan motivlarni aniqlaymiz:

- yangi narsalarni izlash va tahlil qilish zarurati. axborot;
- ijodkorlikka intilish (ish qiziqarli va zavqli bo'lishi kerak);
- zamonaviy talablarga muvofiqligi;
- raqobat;
- jamoatchilik fikri;
- moddiy rag'batlantirish (toifalar, mukofotlar)
- ishga qiziqish.

O'qituvchining o'z-o'zini tarbiyalash shakllari, O'z-o'zini tarbiyalash shakllarini shartli ravishda ikki guruhga bo'lish mumkin: individual va guruhliy. Individual shaklda o'qituvchining o'zi tashabbuskor hisoblanadi. Guruhliy shakli uslubiy birlashma faoliyati, seminarlar, amaliy mashg'ulotlar, malaka oshirish kurslari

shaklida individual o'z-o'zini tarbiyalash natijalari va o'qituvchining o'zi o'rtasidagi fikr-mulohazalarni ta'minlaydi. Ko'pincha ta'lim bo'limlari rahbariyati tomonidan tashkil etiladi.

O'z-o'zini tarbiyalash natijasi: Har bir faoliyat mahsulot yaratmasa yoki hech qanday yutuqlar bo'lmasa, ma'nosizdir. Rahbar va o'qituvchining o'z-o'zini tarbiyalash shaxsiy rejasida esa ma'lum bir davrda erishilishi lozim bo'lgan natijalar ro'yxati bo'lishi kerak. O'qituvchining o'z-o'zini tarbiyalashi qaysidir bosqichda qanday natijalarga olib kelishi mumkin o'z-o'zini tarbiyalash – bu uzluksiz, lekin uni bosqichma-bosqich rejalashtirish zarur:

- fanni o'qitish sifatini oshirish
- ishlab chiqilgan yoki nashr etilgan o'quv-uslubiy qo'llanmalar, maqolalar, darsliklar, dasturlar, ssenariylar, ilmiy tadqiqotlar
- o'qitishning yangi shakllari, uslublari va usullarini ishlab chiqish; ma'ruzalar, ma'ruzalar;
- didaktik materiallar, testlar, ko'rgazmali qurollar ishlab chiqish;
- yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha yo'riqnomalar ishlab chiqish;
- ochiq darslarni mustaqil, innovatsion texnologiyalar asosida ishlab chiqish va o'tkazish
- pedagogik ishlanmalar to'plamini yaratish;
- treninglar o'tkazish, seminarlar, konferentsiyalar, mahorat darslari, o'rganilayotgan muammo (mavzu) bo'yicha tajribalarni umumlashtirish
- ta'lim muassasasining nufuzini oshirish.

Xulosa qilib aytganda o'qituvchi qanchalik ko'p ma'lumot, usul va vositalar. o'qituvchi o'z ishida foydalansa, o'z ishining samarasi shunchalik katta bo'ladi. Eng muhimi, o'z ustida ishlashga intilish va o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida orttirgan bilim va tajribasini yaratish, o'rganish, tajriba va almashish qobiliyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Андреев, В.И. Конкурентология. Учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности / В.И. Андреев. Казань: Центр инновационных технологий, 2004.
2. Андреев, В.И. Конкурентология. Учебный курс для творческого саморазвития конкурентоспособности / В.И. Андреев. –Казань: Центр инновационных технологий, 2004.
3. Саидов А., Джураев Р. Баркамол авлодни тарбиялаш-соғлом турмуш тарзини шакллантиришда спортнинг ўрни //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 2. – С. 203-208
4. Ismailovich S. A. Socio-Psychological Problems of Educating an Independent-Minded, Creative Person in the Educational Process //CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE. – 2021. – Т. 2. – №. 12. – С. 4-7
5. Ismailovich A. S. PROBLEMS OF IMPROVING PSYCHOLOGY OF HEALTHY LIFESTYLE OF UZBEK FAMILY //Scientific reports of Bukhara State University. – 2020. – Т. 4. – №. 1. – С. 313-318.